

Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Філософія, 2(7), 38-42.
УДК 1(091):(7/8)+17(2-42)
<https://doi.org/10.17721/2523-4064.2022/7-7/11>

Ярослав Соболевський, д-р філос. наук, доц.,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8251-2744>
e-mail: yasobolevsky@knu.ua

ПУРИТАНСЬКА ФІЛОСОФІЯ АМЕРИКАНСЬКОГО МИСЛИТЕЛЯ ДЖОНА КОТТОНА

Презентовано історико-філософське дослідження основних філософських ідей американського мислителя доби пуританізму Джона Коттона (John Cotton, 1585–1652). Відомий мислитель протягом свого життя працював священиком як в Англії, так і в колоніях Америки. Він був відомий як видатний теолог та пуританський філософ колонії Массачусетської затоки. Освіту майбутній філософ здобув у Трініті-коледжі (Trinity College) та коледжі Еммануеля (Emmanuel College) у Кембриджі. Його репутація була пов'язана з його вмінням проповідувати та з його знаннями теології, однак у його поглядах також знаходилося місце для філософських рефлексій. Він був прихильником пуританської філософії та противником католицизму, що було відображено в його працях. Крім того, він виступав проти англійської церкви, яку вважав недостатньо відокремленою від католицизму. Однак у його філософії релігії було прагнення очистити віру від непотрібного навантаження. Його ідеї та погляди на релігію дали змогу створити рух пуританства, який надавав великого значення особистій вірі та відмовлявся від багатьох звичаїв та обрядів, які вважалися зайвими. З одного боку, Дж. Коттон був критиком церковного інституту, але, з іншого боку, він не підтримував від'єднання від нього. Він зберігав баланс у своїх поглядах та був переконаний, що вигнання його ідейного опонента Роджера Вільямса було пов'язано з небезпечністю ідей останнього. Він вважав, що людина не може сама себе врятувати і що залежить від Божої благодаті. Американський мислитель брав участь у важливих полемічних дискусіях в американських колоніях, де його релігійна філософія визначала образ життя поселенців. Він був прихильником філософського діалогу та вірив, що лише в діалозі народжується істина.

Ключові слова: американська філософія; рання американська філософія; пуританізм; Джон Коттон; ковенант.

Вступ. Рання американська філософія пройшла через кілька періодів, які сильно вплинули на її розвиток. Першим періодом її історії був пуританізм, який домінував у XVII столітті. Пуритани вважали, що Біблія є єдиним джерелом істини, і розглядали світ як місце, де людина повинна випробувати своє життя і віддавати шану Богу. Цей період має велике значення, адже в ньому з'явилися фундаментальні ідеї ранньої американської філософії, які вплинули на наступні періоди. У XVIII столітті настала ера Просвітництва, коли американські філософи почали розглядати світ з більш наукової точки зору. Вони були переконані, що розум і логіка повинні керувати світом, а не релігійні переконання. Утім, маятник історії філософії робить чергове коливання, з часом американська філософія повертається до віри замість розуму. У XIX столітті виник американський трансценденталізм, який відмовився від наукового підходу і повернувся до духовної природи людини. Трансценденталісти вважали, що людина повинна відчувати природу, а не вивчати її науково. Вони вірили у свободу, індивідуалізм та містичні переживання.

Нарешті, ідеалізм став панівним у XIX столітті, коли філософи вважали, що реальність визначається ідеями та духовними концепціями. Ідеалісти вірили в абсолютну істину та вічну душу, які формують світ. Кожен із цих періодів ранньої американської філософії зробив свій внесок. Результатом цих періодів є багата традиція американської філософії, яка і досі продовжує розвиватися та впливати на сучасний світ. Але ідеї пуританських мислителів заклали глибоку релігійність американської філософії, протягом наступних століть американські філософи продовжували вивчати взаємовідношення людина-Бог, людина-природа, людина-Всесвіт. Саме тому дослідження ранньої американської філософії дозволяє краще зрозуміти основні ідеї, побачити їх в історичній ретроспективі. Особливе місце серед американських мислителів посідає Дж. Коттон. "Джон Коттон, яким його знала більшість англійських пуритан, був американцем із репутацією широкої освіченості та вченості; з усіх американських міністрів до нього найчасті-

ше зверталися видатні англійці, які цікавилися Массачусетсом; з усіх американських міністрів він чи не єдиний, хто не лише ознайомив Англію з результатами практичного досвіду, але й передав теоретичний спадок. Джон Коттон, як вважала більшість англійських пуритан, був головним рушієм церковної влади Нової Англії" (Ziff, 1962: 197).

Джерела. Дж. Коттон є автором багатьох проповідей, трактатів і ексегетичних праць, які, окрім теологічних міркувань, містять філософські рефлексії. Він є автором таких робіт: "Вся книга Псалмів, точно перекладена англійською мовою" ("*The Whole Book of Psalmes Faithfully Translated into English Meter*", 1640 р.), це був новий переклад Псалтиря, який прославив автора, "Ключі Царства Небесного" ("*The Keyes of the Kingdom of Heaven*", 1644 р.), "Короткий виклад усієї книги Пісень, або Пісні над піснями" ("*A briefe exposition of the whole book of Canticles, or Song of Solomon*", 1648 р.), "Короткий виклад із практичними спостереженнями по всій книзі Екклесіаста" ("*A briefe exposition with practical observations upon the whole book of Ecclesiastes*", 1654 р.), "Новий завіт. Трактат про завіт благодаті, розподілений ним для обраного насіння, фактично до спасіння" ("*A new covenant. A treatise of the covenant of grace, as it is dispensed to the elect seed, effectually unto salvation*", 1662 р.). У таких працях, як "Шлях церков Христа в Новій Англії" ("*The Way of the Churches of Christ in New England*", 1645 р.), "Розчищений шлях конгрегаційних церков" ("*The Way of the Congregational Churches Cleared*", 1648 р.) він захищав ідеї конгрегаціоналізму. Варто згадати катехізм "Молоко для дітей" ("*Milk for Babes*", 1646 р.) та проповідь "Боже обіцяння його плантації" ("*Gods Promise to His Plantation*", 1630 р.). Особливої уваги варта робота, яка була написана в полеміці з іншим пуританським міністром Роджером Вільямсом "Кривавий догмат, відмитий та відбілений у крові агнца" ("*The Bloody Tenant, Washed and Made White in the Blood of the Lambe*", 1647 р.).

Під час дослідження життя та філософської творчості американського мислителя Дж. Коттона було вико-

ристано розвідки Ларзера Зіффа (*Larzer Ziff*) "Кар'єра Джона Коттона: пуританство та американський досвід" (*"The career of John Cotton: Puritanism and the American experience"*, 1962 р.) та Едварда Девідсона (*Edward H. Davidson*) "Біблійна екзегеза Джона Коттона: метод і мета" (*"John Cotton's Biblical Exegesis: Method and Purpose"*, 1982 р.). Для дослідження освітнього середовища, яке сформувало світогляд пуритан як в Європі, так і в Америці використано багатомне дослідження Джеймса Басса Маллінгера (*James Bass Mullinger*, 1834 (or 1843)–1917 pp.) "Кембриджський університет від найдавніших часів до королівських заборон 1535 р." (*"University of Cambridge from the Earliest Times to the Royal Injunctions 1535"*, 1873 р.). Для розкриття специфіки постаті Пітера Рамуса та його вчення використано дослідження Вальтера Вонга (*Walter Ong*) "Рамус, Метод і занепад діалогу: від мистецтва дискурсу до мистецтва розуму" (*"Ramus, Method, and the Decay of Dialogue: From the Art of Discourse to the Art of Reason"*, 1958).

Методологія. У статті здійснено історико-філософське дослідження основних ідей пуританського мислителя Дж. Коттона. Історико-філософське дослідження – це підхід до вивчення філософії, який використовує історичні методи для аналізу та розуміння філософських теорій та ідей. Цей метод передбачає, що розуміння історії філософії допомагає краще зрозуміти філософські проблеми та концепції, висунуті в минулому. Одним із методів цього історико-філософського дослідження є генетичний метод. Він полягає в аналізі історичного розвитку конкретної філософської проблеми чи концепції протягом часу її існування. Генетичний метод дозволяє встановити еволюцію та розвиток філософської думки та визначити її взаємозв'язок з іншими галузями знання. Іншим методом цієї статті є порівняльний метод. Він передбачає порівняння філософських теорій та ідей різних авторів і шкіл, а також зіставлення їх із соціальними, культурними та історичними умовами часу, в якому вони були запропоновані. Порівняльний метод дозволяє виявити подібності та відмінності у філософських концепціях та пояснити їх виникнення. Також у статті використовується метод інтерпретації. Він полягає у тлумаченні текстів Дж. Коттона та дослідників його життя і творчості, а також виявленні їх основних ідей та концепцій. Метод інтерпретації дозволяє зрозуміти філософські ідеї автора та проаналізувати їх у світлі сучасної філософії (Тутаренко, 2019). У свою чергу, контекстуалізація дозволяє проаналізувати особливості історичного та культурного контексту, у якому виникла та чи інша філософська концепція чи теорія Дж. Коттона. Сукупність цих методів дозволяє комплексно дослідити життя та філософську творчість американського мислителя, представника пуританської філософії Дж. Коттона.

Результати. Актуальність цього історико-філософського дослідження пов'язана з необхідністю доповнення наукової картини історії ранньої американської філософії, яка без розкриття специфіки та суті ідеї американських мислителів, лишається неповною, утім, і поняття повноти лишається досить умовним. З цього приводу слушно висловився дослідник Тарас Петрович Кононенко: "Безперечно й очевидно – історія філософії не потребує надмірних зусиль у визнанні власної вагомості. Як і всього того, що пов'язане з таким багатовимірним явищем, як пам'ять та її зміст. Історія філософії розгортається у пам'ять філософії, створює можливість існування філософії та забезпечує відтворення всього того, що чинні філософії додали до скрині філософської спадщини" (Кононенко, 2017: 32).

Видатний мислитель Джон Коттон (*John Cotton*, 1585–1652 pp.) у різні періоди свого життя був священиком в Англії та американських колоніях, він вважався видатним теологом та пуританським філософом колонії Массачусетської затоки. Освіту майбутній філософ здобув у Триніті-коледжі (Trinity College) у Кембриджі та в коледжі Еммануеля (Emmanuel College) у Кембриджі. Він мав репутацію відомого проповідника та теолога, але в його поглядах знаходилося місце і для філософських рефлексій. У своїй книзі "Кар'єра Джона Коттона: пуританство та американський досвід" (*"The career of John Cotton: Puritanism and the American experience"*, 1962 р.) дослідник американської філософії Ларзер Зіфф (*Larzer Ziff*) акцентує увагу на навчанні майбутнього американського мислителя. Він наводить багато прикладів з біографії Дж. Коттона: "Протягом перших чотирьох років він вивчав дисципліни бакалаврату: перший рік – риторика; другий і третій – логіка; четвертий – філософія. Він продовжив вивчати ці науки, читаючи та консультуючись зі своїм викладачем у своєму коледжі та відвідуючи лекцій в університеті. Його майстерність також була оцінена чотирма встановленими латинськими диспутами, у яких він брав участь, двічі як відповідач і двічі як опонент" (Ziff, 1962: 11).

Узагалі для американських пуритан Біблія була не тільки книгою віри, але й книгою культури, яка формувала їхній філософський світогляд, моральні стандарти та політичні переконання. Вона використовувалась як основа для побудови суспільства, яке пуритани вважали Богом дарованим ідеалом для людства. Таку ж вагу роль відігравало Святе Письмо і в житті Дж. Коттона. Дослідник з Університету Іллінойсу (*University of Illinois*) Едвард Девідсон (*Edward H. Davidson*) у своїй статті "Біблійна екзегеза Джона Коттона: метод і мета" (*"John Cotton's Biblical Exegesis: Method and Purpose"*, 1982 р.) пише: "Після того як він залишив університет, Коттон отримав достатню кількість знань із грецької мови, щоб він міг перекладати та коментувати окремі слова та фрази, і він іноді звертався до грецького тексту, імовірно, до Еразма для Нового Заповіту. Він мав під рукою латинську версію Святого Письма, а не Вульгату святого Ієроніма, а перекладену Іммануїлом Трємелієм з іврити та Кіріяка на латині. Це був стандартний і прийнятний протестантський варіант. Він читав і знав низку коментарів до Святого Письма, опублікованих до та за його життя. Найбільш часто цитованим авторитетом був Джона Бернарда і його *Коментар до Одкровення*, але знав і твори Симона Патріка, Генрі Брайтмена і навіть католика Беларміно" (Davidson, 1982: 121). Дослідник пише про основні риси екзегетики Дж. Коттона, виокремлюючи деякі особливості. По-перше, біблійна екзегетика Дж. Коттона визнає Біблію як єдиний ігнорований текст, який підлягає контекстуальному аналізу, по-друге, американський мислитель вірив у те, що його сучасність є ітерацією часів отців церкви, апостолів. Він постійно проводить паралелі між історією перших християн з їхніми стражданнями та духовним піднесенням, й історією розбудови колоній в Новій Англії пуританськими пілігримами.

Серед пуританських мислителів панувала ідея необхідності перегляду наявних перекладів сакральних текстів, оскільки за роки в текстах могли закреститися помилки. Подібна скрупульозність сприяла появі цілого перекладницького руху в колоніях. Але не лише англійською мовою перекладали тексти такі філософи, як, наприклад, місіонер Джон Еліот (*John Eliot*, 1604–1690 pp.) перекладав християнські тексти та давньогрецькі філо-

софські трактати мовою корінних мешканців Америки, ознайомлюючи останніх з ідеями аристотелізму (Rudenko & Sobolievskiy, 2021).

Погляди Дж. Коттона були досить старомодними. Тоді як світ радикально змінювався, як зникали білі плями на картах світу, як природа відкривала свою книгу математики, ідеї американського мислителя засновувалися на традиційній та консервативній освіті. Джеймс Басс Маллінгер (*James Bass Mullinger*, 1834 (or 1843)–1917 pp.) у тритомному виданні "Кембриджський університет від найдавніших часів до королівських заборон 1535 р." ("*University of Cambridge from the Earliest Times to the Royal Injunctions 1535*", 1873 p.) описує життя та навчання в Кембриджському університеті. Незважаючи на досягнення науки, у стінах закладу тривалий час віддавали перевагу традиційним вченням. Дослідник стверджує, що молоді англійські вчені ще довго вивчали географію за Страбоном, Плінієм та Помпонієм Мела. Математика була занадто механічним та практичним мистецтвом, щоб її серйозно сприймали пуританські вчені, натомість вони зверталися до Платона і Птолемея (Mullinger, 1873: 402). "Можна сміливо стверджувати, що ні Бейкон, ні Декарт, ні жоден інший великий лідер релігійних або наукових пошуків не створив такої ретельно перевіреної доктрини, сповненої справжньої відвертості, як це зробив Рамус" (Mullinger, 1873: 405).

Важливу роль в інтелектуальному житті американських колоній відігравало популярне в Англії вчення Пієтра Рамуса (*Petrus Ramus*, 1515–1572 pp.). Він був французьким філософом та логіком, який започаткував рух ренесансної логіки. Він відкинув традиційні методи діалектики та силогістики, які вважалися недостатніми для розв'язання проблем істини та знання, натомість він пропонував новий метод, який полягав у використанні аналізу та синтезу, що дає змогу досягти точнішого розуміння та обґрунтування істини. Він наголошував на використанні простих та чітких термінів, які можуть бути зрозумілими для всіх людей, а також він був відомий своєю критикою схоластичної філософії та релігійного авторитету. Його метод став основою для багатьох інших дослідників XVI–XVII ст., які розвивали ідеї Рамуса та застосовували їх у своїх дослідженнях (Ong, 1958). З цього приводу Е. Девідсон пише: "Сукупність останніх наукових досліджень робить надмірний акцент на впливі та спадщині рамістів. Коттон є гарною ілюстрацією кар'єри впливового міністра Нової Англії. Незважаючи на те, що він був підготовлений за рамістською програмою навчання та навчився проповідувати за манерою Престона, Бейнса та Паркера, він рано винайшов власний метод екзегези та продовжував протягом усього свого життя пояснювати Святе Письмо способом, який найкраще відповідав текстам і значенням, що слід вивести. Його екзегези та проповіді значно відрізняються від одного біблійного коментаря до іншого. Він не обмежувався рамістською системою, але виявляв велику свободу та гнучкість у викладанні істини Божого Слова" (Davidson, 1982: 125).

У поглядах Дж. Коттона можна було помітити вплив традиційного вчення, наприклад, помітний вплив середньовічної психології, коли він розмірковує про розум людини: "Розум людини, як помітили філософи, певною мірою засвоєний у природі Об'єкта, який він вивчає, і обізнаний у ньому: як мореплавці, які обізнані з вітрами, і морями, і шторми більш буйні. Пастухи та табуни ще жорстокіші, Лісники більш дикі, Різники більш криваві" (Cotton, 1654: 13). Будучи пуританином, він прагнув до

пуританських ідеалів очищення релігії від наносного до чистої віри. Це проявлялось як в теорії, так і на практиці, що, у свою чергу, зумовило потребу змін, починаючи від мінімізації естетики, і до необхідності значних церковних реформ. Ці зміни мали б, на думку мислителя, бути синтетичного характеру, з одного боку, вони мали сприяти очищенню (від англ. *purity* – чистота) церкви, але, з іншого боку – захищати консервативний устрій. Іншими словами Дж. Коттон прагнув змін не ззовні, а з середини. У XVII ст. подібні ідеї та настрої бентежили церкву, яка прагнула збереження своєї єдності та традицій, багато служителів було усунуто від проповідування через їхні релігійні переконання. Цих гонінь Дж. Коттону вдалося уникнути завдяки впливовим зв'язкам та обережності в судженнях. Утім, у 1630-х церковна влада значно посилила тиск на інакомислячих, і тому Дж. Коттон був змушений спершу переховуватися, а вже наступного року він із дружиною переїздить до Нової Англії.

У Массачусетсі Дж. Коттон відносно швидко зарекомендував себе як проникливий священник, і його призначили одним із пасторів бостонської церкви. На початку свого перебування в Бостоні він брав участь у вигнанні свого ідейного опонента Роджера Вільямса (*Roger Williams*, 1603–1683 pp.), який звинувачував у своїх проблемах Дж. Коттона. Дж. Коттон брав участь у антиномічній суперечці, що тривала в колонії, коли його послідовники почали критикувати інших служителів. Зазвичай американський мислитель підтримував своїх ідейних союзників у багатьох дискусіях, проте, з роками він зрозумів, що багато з них виступали на користь окремих теологічних позицій, які не відповідали його переконанням.

Відома дискусія між Р. Вільямсом та Дж. Коттоном про терпимість і сьогодні викликає високий інтерес серед дослідників. У 1644 році Р. Вільямс опублікував відомий твір "Кривавий догмат переслідування за переконання" ("*The Bloody Tenent of Persecution for Cause of Conscience*", 1644 p.) (Williams, 1644), у якому він піддав сумніву "чистоту" церков Нової Англії, справедливість його вигнання та політику релігійної нетерпимості в колоніях. У полеміку з Р. Вільямсом вступив авторитетний мислитель Дж. Коттон, який опублікував книгу "Кривавий догмат, відмитий та відбілений у крові агнца" ("*The Bloody Tenent, Washed and Made White in the Blood of the Lambe*", 1647 p.) (Cotton, 1647). Сама назва трактату містить посилання на роботу Р. Вільямса й аргументи, наведені Дж. Коттоном, свідчать про справжній філософський дискурс. В основі філософських та теологічних розмислів цих двох мислителів, а саме Дж. Коттона та Р. Вільямса, було аподиктичне Святе Письмо, незважаючи на те, що Р. Вільямс визначив помітну відмінність між Старим і Новим Заповітом, тоді як Дж. Коттон вважав, що ці дві книги стали єдиним континуумом (Emerson, 1990). Очевидно, що Дж. Коттон бачив основи християнського устрою в тексті Старого Заповіту, в якому церква та держава співіснують та співпрацюють. Натомість Р. Вільямс вважав, що Старий і Новий Заповіти були розмежовані з приходом Ісуса. Стверджуючи нові заповіді, Христос таким чином нівелював старі, проголосивши супремачію любові над законом. На цьому філософські дебати не завершилися. Повернувшись до Лондона у 1652 році, Р. Вільямс публікує нову книгу "Ще більш кривавий догмат завдяки зусиллям пана Коттона, відмитий та відбілений у крові агнца; чия дорогоцінна кров пролита разом з кров'ю його слуг..." ("*The Bloody Tenent Yet More Bloody by Mr. Cotton's Endeavour to Wash it White in the Blood of*

the Lamb; of Whose Precious Blood, Spilt in the Blood of his Servants; and of the Blood of Millions Spilt in Former and Later Wars for Conscience Sake, That Most Bloody Tenent of Persecution for Cause of Conscience, upon, a Second Tryal Is Found More Apparently and More Notoriously Guilty, etc.", 1652 p.) (Cotton, 1652). Оригінальний текст "Кривавого догмату" Р. Вільямса пізніше стане джерелом натхнення для Дж. Лока, Т. Джефферсона та Першої поправки до Конституції США, відповідно до якої Конгрес не буде стверджувати жодну державну релігію та забороняти свободу віросповідання.

Велика частина кар'єри Дж. Коттона була присвячена управлінню церквами Нової Англії, у своїх книгах він конкретизував феномен конгрегаціоналізму цієї форми церковного державного устрою, який існував в Новій Англії. На початку 1640-х років для англіканської церкви вирішувалася нова форма державного устрою. Англійська революція, яка знаменувала собою перехід від монархії до республіки, розпочалася як революційна боротьба різних гілок влади. У релігійному житті революційні події вплинули на протистояння англікан, католиків та пуритан. За часів правління Марії Тюдор (*Mary I*, 1516–1558 pp.) багато пуритан покинуло країну, у цей період вони знайомляться з ідеями кальвінізму, який виявив сильний вплив на світогляд пуритан. Після того, як на престол зійшла Єлизавета I (*Elizabeth I*, 1533–1603 pp.), багато пуритан повернулося до Англії, де вони спробували отримати певні важелі влади, у парламенті пуритани заснували дві партії: пресвітеріани та індепенденти. Ці дві партії на перший погляд мали схожі цілі, але насправді їхні політичні проекти суттєво відрізнялися. Якщо пресвітеріани були за те, щоб скасувати інститут священства в церкві, щоб не призначали владу, а обирали. Для цього вони пропонували обирати пресвітерів, які би представляли інтереси віруючих. Тоді як індепенденти мали більш радикальний характер, вони виступали проти будь-якої ієрархії.

Відправною точкою будь-яких інтелектуальних та духовних практик для американського пуританина була Біблія. Для американських пуритан Біблія була основним джерелом духовної науки, з якої вони черпали віру, настанови і принципи моралі. Вони вірили в літеральне тлумачення Святого Письма і вважали, що воно є словом Божим, наділеним авторитетом і непогрішністю. Біблія відіграла центральну роль у житті американських пуритан, вона була не просто джерелом, але й підґрунтям для їхньої культури та політики. Вона використовувалась для підтвердження законів та правил моральної поведінки, які були встановлені в пуританському суспільстві. Пуритани вірили, що Бог керує всім на землі і що Його воля має бути виконана. Це приводило до того, що Біблія стала основою пуританської соціальної теорії, де влада, яка приходила від Бога, була наділена правом на приниження непокірних. "...студенти, які вивчають американську культуру використовують термін "Американське Відродження" щодо періоду Готорна та Емерсона, за цією логікою Джон Коттон – це американське середньовіччя" (Ziff, 1962: 258–259).

Дискусія та висновки. У своїх релігійних поглядах Дж. Коттон був противником католицизму, що простежується в його богословських працях. Був він і противником англіканської церкви, оскільки вважав, що вона так і не відокремилася від католицизму. Його філософія релігії прагнула очистити віру він наносного, за що він та його ідейні прихильники здобули назву "пуритани". Проте аналіз його поглядів свідчить, що Дж. Коттон знаходив баланс у власних поглядах, він був борцем з

церковним інститутом, але, з іншого боку, виступав проти від'єднання. Ці ідеї він приніс в американські колонії та вплинув на інтелектуальне середовище. У колоніях він здобув славу видатного мислителя, його ідеї конгрегаціоналізму дозволили пілігримам відчувати свою участь у житті церкви. Він був переконаний, що вигнання його ідейного опонента Р. Вільямса було пов'язане з небезпечністю ідей останнього. Людина не в силах спасти себе, вона залежна від вільної Благодаті Бога. Дж. Коттон був учасник важливих полемічних дискусій у колоніях, жива релігійна філософія визначала образ життя поселенців. Він був справжнім прихильником філософського діалогу, у якому народжується істина.

Список використаних джерел

Кононенко Т. П. Концепція "програми з історії філософії": задум – концепція – концепційна розробка. *Вісн. Київ. ун-ту імені Тараса Шевченка. Філософія*. 2017. №1. С. 32–34.

Cotton J. A briefe exposition with practical observations upon the whole book of Ecclesiastes by that late pious and worthy divine, Mr. John Cotton. London : Printed by T.C. for Ralph Smith, 1654. 277 p.

Cotton J. The Bloody tenent yet more bloody: by Mr Cottons endeavour to wash it white in the blood of the lambe; of whose precious blood, spilt in the blood of his servants; and of the blood of millions spilt in former and later wars for conscience's sake, that most bloody tenent of presecution for cause of conscience, upon a second tryal, is found now more apparently and more notoriously guilty. London : Printed for Giles Calvert, and are to be sold at the black-spread-Eagle at the West-end of Pauls, 1652. 374 p.

Cotton J. The The Bloody Tenent, Washed, and Made White in the Blood of the Lambe: being Discussed and Discharged of Bloud-guiltinesse by just Defence. London : Printed by Matthew Symmons for Hannah Allen, at the Crowne in Popes-Head-Alley, 1647. 195 p.

Davidson E. H. John Cotton's Biblical Exegesis: Method and Purpose. *Early American Literature*. 1982. Vol. 17, № 2. P. 119–138.

Emerson E. H. *John Cotton*. Boston, MA : Twayne, 1990. 150 p.

Mullinger J. B. University of Cambridge from the Earliest Times to the Royal Injunctions 1535. Vol. 1. Cambridge, MA : University press, 1873. 678 p.

Ong W. J. *Ramus*. Method, and the Decay of Dialogue: From the Art of Discourse to the Art of Reason. Cambridge, MA : University of Chicago Press, 1958. 408 p.

Rosenmeier J. "Eaters and Non-Eaters": John Cotton's "A Brief Exposition of... Canticles (1642)" in Light of Boston's (Lincs.) Religious and Civil Conflicts, 1619–22. *Early American Literature*. 2001. Vol. 36, № 2. P. 149–181.

Rudenko S., Sobolevskiy Y. Philosophical Ideas in the Missionary Work of John Eliot. *Future Human Image*, 2021. Vol. 15. P. 110–116.

Tytarenko V. Non-Classical Approach to a History of Philosophy: Modern Status and Research Prospects. *Future Human Image*, 2019. Vol. 12. P. 121–128.

Williams R. The Bloody Tenent of Persecution for Cause of Conscience: Discussed in a Conference Between Truth and Peace: Who, in all Tender Affection, Present to the High Court of Parliament, (as the Result of their Discourse) these, (Among other Passages) of Highest Consideration. London, 1644. 247 p.

Ziff L. *Career of John Cotton: Puritanism and the American Experience*. Princeton, NJ : Princeton University Press, 1962. 280 p.

References

Kononenko, T. P. (2017). The concept of the "program on the history of philosophy": idea – concept – conceptual development. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Philosophy*, 1, 32–34.

Cotton, J. (1647). *The Bloody Tenent, Washed, and Made White in the Blood of the Lambe: being Discussed and Discharged of Bloud-guiltinesse by just Defence*. London: Printed by Matthew Symmons for Hannah Allen, at the Crowne in Popes-Head-Alley.

Cotton, J. (1652). *The Bloody tenent yet more bloody: by Mr Cottons endeavour to wash it white in the blood of the lambe; of whose precious blood, spilt in the blood of his servants; and of the blood of millions spilt in former and later wars for conscience's sake, that most bloody tenent of presecution for cause of conscience, upon a second tryal, is found now more apparently and more notoriously guilty*. London: Printed for Giles Calvert, and are to be sold at the black-spread-Eagle at the West-end of Pauls.

Cotton, J. (1654). *A Briefe Exposition with Practical Observations upon the whole Book of Ecclesiastes by that late Pious and Worthy Divine, Mr. John Cotton*. London, UK: Printed by T.C. for Ralph Smith.

Davidson, E. H. (1982). John Cotton's Biblical Exegesis: Method and Purpose. *Early American Literature*, 17(2), 119–138.

Emerson, E. H. (1900). *John Cotton*. Boston, MA: Twayne.

Mullinger, J. B. (1873). *University of Cambridge from the Earliest Times to the Royal Injunctions 1535 in 3 volumes*. Volume 1. Cambridge, MA: University press.

Ong, Walter J. (1958). *Ramus, Method, and the Decay of Dialogue: From the Art of Discourse to the Art of Reason*. Cambridge, MA: University of Chicago Press.

Rosenmeier, J. (2001). "Eaters and Non-Eaters": John Cotton's "A Brief Exposition of... Canticles (1642)" in Light of Boston's (Lincs.) Religious and Civil Conflicts, 1619-22. *Early American Literature*, 36(2), 149-181.

Rudenko, S., Sobolevskyi, Y. (2021). Philosophical Ideas in the Missionary Work of John Eliot. *Future Human Image*, 15, 110-116. <https://doi.org/10.29202/fhi/15/10>

Tytarenko, V. (2019). Non-Classical Approach to a History of Philosophy: Modern Status and Research Prospects. *Future Human Image*, 12, 121-128. <https://doi.org/10.29202/fhi/12/11>

Williams, R. (1644). *The Bloudy Tenent of Persecution for Cause of Conscience: Discussed in a Conference Between Truth and Peace: Who, in all Tender Affection, Present to the High Court of Parliament, (as the Result of their Discourse) these, (Among other Passages) of Highest Consideration*. London.

Ziff, L. (1962). *Career of John Cotton: Puritanism and the American Experience*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Отримано: 24.11.2022

Ухвалено до друку: 19.12.2022

Опубліковано: 30.12.2022

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Philosophy, 2(7), 38-42.

UDC 1(091):(7/8)+17(2-42)

<https://doi.org/10.17721/2523-4064.2022/7-7/11>

Yaroslav Sobolevskyi, Dr. of Philosophical Sciences, Associate Prof.,

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-8251-2744>

e-mail: yasobolevsky@knu.ua

PURITAN PHILOSOPHY OF THE AMERICAN THINKER JOHN COTTON

The article presents a historical and philosophical study of the main philosophical ideas of the American thinker of the Puritan era, John Cotton (1585–1652). The renowned thinker worked as a priest both in England and in the American colonies. He was known as an outstanding theologian and Puritan philosopher of the Massachusetts Bay Colony. The future philosopher received his education at Trinity College and Emmanuel College in Cambridge. His reputation was associated with his ability to preach and his knowledge of theology, but his views also contained a place for philosophical reflections. He was a supporter of Puritan philosophy and was opposed to Catholicism, which was reflected in his works. In addition, he opposed the Anglican Church, which he considered insufficiently separated from Catholicism. However, in his philosophy of religion, there was a desire to purify faith from unnecessary burden. His ideas and views on religion made it possible to create the Puritan movement, which placed great emphasis on personal faith and rejected many customs and rituals that were considered unnecessary. On the one hand, J. Cotton was a critic of the church institution, but on the other hand, he did not support separation from it. He maintained a balance in his views and believed that the expulsion of his ideological opponent, Roger Williams, was related to the danger of his ideas. He believed that man cannot save himself and depends on God's grace. The American thinker took part in important polemical discussions in the American colonies, where his religious philosophy determined the settlers' way of life. He was a supporter of philosophical dialogue and believed that truth arises only in dialogue.

Keywords: American philosophy; early American philosophy; Puritanism; John Cotton; covenant.